

به نام خداوند

پنشنده و مهربان

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده مدیریت و حسابداری

پایان نامه جهت دریافت درجه ی کارشناسی ارشد در رشته مدیریت مالی

موضوع:

بررسی رابطه نسبت کفایت سرمایه با متغیرهای مالی در سیستم بانکی ایران

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر احمد بدری

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر علی رحمانی

دانشجو:

سید علی حیدری

مجلس اطلاعات آمار و محاسبات
موسسه تحقیقاتی

۱۳۸۶ / ۸ / ۲۷

بهمن ۱۳۸۵

۱۰۰۹۵۳

فداوند را شاکره که بر من توفیق تمصیل علم و دانش عطا فرمود و

تقدیر و تشکر دارم از:

استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر احمد بدری که با کمال محبت و عنایات خاصی
راهنمائیهای ارزنده ای را در جهت به پایان رسانیدن این پایان نامه ارائه فرمودند و
همواره اوقات شریفشان را صرف هدایت عالمانه تمقیق ماضر نمودند.

استاد مشاور ارجمند جناب آقای دکتر علی رحمانی و استاد داور ارجمند جناب آقای
دکتر غلاممسین اسدی که این پایان نامه را به رهنمودهای ذیقیمتشان مزین نمودند.

زلمات پدر و مادر عزیزم که در طول دوران تمصیل، از ابتدا تا این مقطع، همواره
معلمانی دلسوز و فداکار برایم بوده اند.

دوستان زیر که هر یک بنوعی مرا در مراحل مختلف این تمقیق یاری کردند:
خانمها: فواهرم، همسر برادرم، میرآقایی، مسلمی و آقایان: برادرم، بربطی، فتح الهی،
نایی، پورباقریان، حاجی زاده، قربانی، رستمی، بیات، عزیزی، توپا ابراهیمی و فدایی.

تقدیم بہ؛

خانوادہ عزیزم...

چکیده

سرمایه در بانک، شاخص اساسی اندازه و حجم فعالیت‌های آن و همچنین سپری برای حمایت از سپرده گذاران و اعتبار دهندگان است و نسبت کفایت سرمایه یکی از معیارهای اساسی در ارزیابی وضعیت مالی بانک می باشد. نسبت کفایت سرمایه از تغییرات در سایر متغیرهای مالی یک بانک، تأثیر پذیرفته و بالعکس می تواند بر این متغیرها و در نتیجه بر رفتار کلی یک بانک تأثیرگذار باشد. در این تحقیق و با توجه به مبانی نظری موجود، چهار فرضیه مبنی بر وجود رابطه بین نسبت کفایت سرمایه و چهار متغیر مالی شامل نسبت ریسک اعتباری، نسبت سودآوری، اندازه و نسبت سپرده به تسهیلات، آزمون و مدل کلی رگرسیون تخمین زده شده است.

این تحقیق از نوع همبستگی بوده و روش اصلی آزمون آماری آن، تحلیل رگرسیون می باشد. قلمرو زمانی تحقیق از سال ۱۳۷۹ تا پایان سال ۱۳۸۴ (شش دوره) می باشد. داده های مورد نیاز برای انجام محاسبات مربوطه، از صورتهای مالی سالانه (حسابرسی شده) بانکهای دولتی و خصوصی ایران، گردآوری شده است.

نتایج آزمون فرضیات نشان داد که تمامی متغیرهای نسبت سودآوری، اندازه، نسبت سپرده به تسهیلات و نسبت ریسک اعتباری با نسبت کفایت سرمایه رابطه ی معناداری دارند. شدت این رابطه برای نسبت سودآوری بیشتر از دیگر متغیرها و برای نسبت ریسک اعتباری کمتر از دیگر متغیرها می باشد. همچنین جهت این رابطه برای نسبت سودآوری مستقیم و برای متغیرهای اندازه، نسبت سپرده به تسهیلات و نسبت ریسک اعتباری معکوس می باشد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول

۱	مقدمه
۱-۱	تعریف موضوع و بیان مسأله
۱-۲	اهمیت و ضرورت تحقیق
۱-۳	اهداف تحقیق
۱-۴	فرضیات تحقیق
۱-۵	روش تحقیق
۱-۶	ابزار گردآوری داده ها
۱-۷	قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی، موضوعی)
۱-۷-۱	قلمرو زمانی تحقیق
۱-۷-۲	قلمرو مکانی تحقیق
۱-۷-۳	قلمرو موضوعی تحقیق
۱-۸	تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق
۱-۸-۱	نسبت کفایت سرمایه
۱-۸-۲	نسبت ریسک اعتباری
۱-۸-۳	نسبت سودآوری
۱-۸-۴	اندازه
۱-۸-۵	نسبت سپرده به تسهیلات

فصل دوم

۱۰	مقدمه
۲-۱	نسبت کفایت سرمایه و اهمیت آن در صنعت بانکداری
۲-۱-۱	صنعت بانکداری و بحث قانونمند کردن سرمایه بانکها
۲-۱-۲	حفاظت بانکها در برابر خطر فروپاشی (ورشکستگی)
۲-۱-۳	نسبت کفایت سرمایه
۲-۲	تحقیقات مرتبط
۲-۳	پاسخ بانکهای آمریکایی به الزام حداقل نسبت کفایت سرمایه
۲-۴	پاسخ بانکهای هندی به الزام حداقل نسبت کفایت سرمایه
۲-۵	نتیجه

فصل سوم

مقدمه.....	۵۵
۳-۱- نوع تحقیق.....	۵۵
۳-۲- فرضیه های تحقیق.....	۵۶
۳-۳- معرفی متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق.....	۵۶
۳-۳-۱- متغیر مستقل.....	۵۶
۳-۳-۱-۱- نسبت ریسک اعتباری.....	۵۶
۳-۳-۱-۲- نسبت سودآوری.....	۵۷
۳-۳-۱-۳- اندازه.....	۵۷
۳-۳-۱-۴- نسبت سپرده به تسهیلات.....	۵۸
۳-۳-۲- متغیر وابسته.....	۵۸
۳-۴- جامعه و نمونه آماری.....	۵۹
۳-۵- قلمرو تحقیق.....	۵۹
۳-۶- ابزار تحقیق و اعتبار و روائی آن.....	۶۰
۳-۷- روش جمع آوری داده ها.....	۶۰
۳-۸- روش تحلیل داده ها.....	۶۱
۳-۸-۱- آزمون همبستگی پیرسون.....	۶۲
۳-۸-۲- تحلیل رگرسیون دو متغیری.....	۶۳
۳-۸-۳- تحلیل رگرسیون چند متغیره.....	۶۳
۳-۸-۴- ضریب تعیین (R^2).....	۶۴
۳-۸-۵- آزمون معنی دار بودن ضرایب کلی.....	۶۵
۳-۸-۶- آزمون معنی دار بودن ضرایب جزئی رگرسیون (t).....	۶۵
۳-۸-۷- بررسی توزیع متغیرها.....	۶۵
۳-۸-۸- بررسی رابطه خطی بین متغیرهای مورد مطالعه.....	۶۶
۳-۸-۹- آزمون یکسانی باقی مانده های مدل.....	۶۶
۳-۸-۱۰- آزمون استقلال (خود همبستگی).....	۶۷
۳-۸-۱۱- آزمون همسانی واریانس متغیرها.....	۶۷
۳-۸-۱۲- آزمون علیت گرانشی.....	۶۸
۳-۸-۱۳- آزمون U (مان-ویتنی).....	۶۸
۳-۸-۱۴- آزمون t دو نمونه مستقل.....	۶۸
۳-۸-۱۵- آزمون لون.....	۶۹
۳-۸-۱۶- ارائه مدل رگرسیون جهت پیش بینی متغیر وابسته از روی متغیرهای مستقل.....	۷۰
۳-۹- قاعده تصمیم گیری در خصوص رد یا پذیرش فرضیه های آزمون شده.....	۷۰

فصل چهارم

- مقدمه ۷۱
- ۴-۱- اطلاعات توصیفی ۷۱
- ۴-۲- آزمون فرضیات و پاسخ به پرسشهای تحقیق ۷۲
- ۴-۲-۱- آزمون کالموگروف-اسمیرنف برای بررسی توزیع متغیرهای مورد مطالعه ۷۳
- ۴-۲-۲- آزمون نمودار پراکنش جهت بررسی خطی یا غیر خطی بودن رابطه بین متغیرها ۷۴
- ۴-۲-۳- بررسی رابطه بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت ریسک اعتباری ۷۴
- ۴-۲-۳-۱- آزمون ضریب همبستگی بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت ریسک اعتباری ۷۴
- ۴-۲-۳-۲- آزمون تحلیل رگرسیون بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت ریسک اعتباری ۷۵
- ۴-۲-۳-۳- تحلیل فرضیه اول تحقیق ۷۶
- ۴-۲-۴- بررسی رابطه بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سودآوری ۷۶
- ۴-۲-۴-۱- آزمون ضریب همبستگی بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سودآوری ۷۷
- ۴-۲-۴-۲- آزمون تحلیل رگرسیون بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سودآوری ۷۷
- ۴-۲-۴-۳- تحلیل فرضیه دوم تحقیق ۷۸
- ۴-۲-۵- بررسی رابطه بین نسبت کفایت سرمایه و اندازه ۷۹
- ۴-۲-۵-۱- آزمون ضریب همبستگی بین نسبت کفایت سرمایه و اندازه ۷۹
- ۴-۲-۵-۲- آزمون تحلیل رگرسیون بین نسبت کفایت سرمایه و اندازه ۸۰
- ۴-۲-۵-۳- تحلیل فرضیه سوم تحقیق ۸۰
- ۴-۲-۶- بررسی رابطه بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سپرده به تسهیلات ۸۱
- ۴-۲-۶-۱- آزمون ضریب همبستگی بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سپرده به تسهیلات ۸۱
- ۴-۲-۶-۲- آزمون تحلیل رگرسیون بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سپرده به تسهیلات ۸۲
- ۴-۲-۶-۳- تحلیل فرضیه چهارم تحقیق ۸۳
- ۴-۳- تخمین مدل و ارائه ی مدل پیش بینی ۸۳
- ۴-۳-۱- آزمون توزیع متغیرهای مورد مطالعه ۸۳
- ۴-۳-۲- آزمون واریانس بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل ۸۴
- ۴-۳-۳- آزمون توزیع باقی مانده ها ۸۴
- ۴-۳-۴- بررسی رابطه هم خطی (وجود اثر مضاعف) بین متغیرهای مستقل ۸۵
- ۴-۳-۵- آزمون تحلیل رگرسیون بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل ۸۶
- ۴-۳-۶- تحلیل مدل کلی رگرسیون تحقیق ۸۷
- ۴-۴- آزمونهای تکمیلی ۸۷
- ۴-۴-۱- بررسی رابطه علیت بین متغیرهای مورد مطالعه ۸۷
- ۴-۴-۲- مقایسه میانگین متغیرهای مورد مطالعه در بانکهای دولتی و بانکهای خصوصی ۸۸
- ۴-۴-۲-۱- مقایسه میانگین نسبت کفایت سرمایه در بانکهای دولتی و بانکهای خصوصی ۹۱
- ۴-۴-۲-۲- مقایسه میانگین نسبت ریسک اعتباری در بانکهای دولتی و بانکهای خصوصی ۹۲
- ۴-۴-۲-۳- مقایسه میانگین نسبت سودآوری در بانکهای دولتی و بانکهای خصوصی ۹۲
- ۴-۴-۲-۴- مقایسه میانگین اندازه در بانکهای دولتی و بانکهای خصوصی ۹۳
- ۴-۴-۲-۵- مقایسه میانگین نسبت سپرده به تسهیلات در بانکهای دولتی و بانکهای خصوصی ۹۳

فصل پنجم

مقدمه	۹۴
۵-۱- خلاصه تحقیق	۹۵
۵-۲- تحلیل یافته ها و نتیجه گیری	۹۷
۵-۲-۱- بررسی فرضیات تحقیق و تحلیل نتایج بدست آمده	۹۷
۵-۲-۱-۱- فرضیه اول	۹۷
۵-۲-۱-۲- فرضیه دوم تحقیق	۹۸
۵-۲-۱-۳- فرضیه سوم تحقیق	۱۰۰
۵-۲-۱-۴- فرضیه چهارم تحقیق	۱۰۱
۵-۲-۲- یافته های جانبی تحقیق	۱۰۲
۵-۳- پیشنهادات تحقیق	۱۰۳
۵-۳-۱- پیشنهاداتی برای استفاده کنندگان از نتایج این تحقیق و مدیران بانکها	۱۰۳
۵-۳-۲- پیشنهاداتی جهت انجام تحقیقات آتی	۱۰۵
۵-۴- محدودیتهای تحقیق	۱۰۶

ضمائم

الف) جداول و نمودارهای اطلاعات توصیفی	۱۰۷
ب) نمودارهای پراکنش جهت بررسی رابطه خطی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل	۱۱۳
ج) جداول آزمونهای آماری	۱۱۵

فصل اول:

کلیات تحقیق

مقدمه

سلامت مالی بانکها و مؤسسات اعتباری نقش مهمی در رشد، توسعه و ثبات اقتصادی کشورها دارد. میزان سرمایه بانک، اثر قابل ملاحظه‌ای بر جایگاه رقابتی بانک دارد. بانکها به منظور ادامه فعالیت ناگزیر از جذب سپرده از عموم جامعه می‌باشند. یکی از ویژگیهای لازم برای موفقیت در این امر حفظ پایه سرمایه‌ای مطلوب و مناسب می‌باشد. کمبود سرمایه در نهایت سبب می‌گردد تا دشواری‌های عدیده‌ای برای بانک در عرصه محیط رقابت شکل گیرد.

در این تحقیق، ابتدا تعریف و تشریح کاملی از مبحث سرمایه بانکها و نسبت کفایت سرمایه صورت گرفته و سپس برخی از تحقیقات و نظریه‌های موجود در خصوص تأثیرات نسبت کفایت سرمایه بر عملکرد بانکها مورد بررسی قرار گرفته که مباحث فصل دوم با نام ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق را به خود اختصاص داده است. در فصل سوم، روش‌شناسی تحقیق برای پاسخ به سؤالات و آزمون فرضیات، به اجمال بیان شده است. در فصل چهارم نیز با استفاده از روشهای آماری مناسب به انجام آزمون فرضیات و تجزیه و تحلیل یافته‌ها پرداخته شده است. در نهایت در فصل پنجم، خلاصه تحقیق و نتایج آن بیان شده و پیشنهادهای جهت استفاده کنندگان از یافته‌های این تحقیق و همچنین جهت انجام تحقیقات آتی، ارائه گردیده است.

۱-۱- تعریف موضوع و بیان مسأله

سرمایه هر بانک باید از ویژگیهای زیر برخوردار باشد:

۱- سرمایه بانک باید جنبه دائمی داشته باشد؛

۲- سرمایه بانک باید امکان ایفای تعهدات در برابر سپرده گذاران و سایر اعتبار دهندگان را فراهم

کند.

افزون بر این، توجه به ماهیت ساختار مالکیت بانک و بویژه مشخصه های آن دسته از مالکانی که قادرند بطور مستقیم بر جهت گیری راهبردهای بانک و سیاست ها و خط مشی های مدیریت ریسک در آن، اثر گذار باشند نیز در خور تأمل و توجه است. ساختار مالکیت هر بانک باید بگونه ای باشد که متضمن حفظ یکپارچگی سرمایه آن و دستیابی به سرمایه بیشتر در شرایط نیاز به آن باشد. به بیان دیگر، ساختار مالکیت بانک هیچگاه نباید بر وضعیت سرمایه آن اثر نامطلوب بگذارد یا آن را در معرض مخاطرات جدید قرار دهد.

یکی از مشخصه های ذاتی بانکها برخورداری از نسبت پایین سرمایه به بدهی است. از این رو و به منظور ترغیب مقامات و مراجع بانکی به اعمال راهکارهایی جهت مدیریت ریسک های مرتبط با ساختار منحصر به فرد ترازنامه بانکها، مقامات نظارتی بسیاری از کشورهای جهان مانند؛ مرجع رسمی نظارت بر خدمات مالی در انگلستان، خزانه داری کل و هم چنین موسسه مرکزی بیمه سپرده ها در آمریکا، کارگروه های جامعه اقتصادی اروپا و نیز مراجع بین المللی تدوین کنندنده قوانین و مقررات نظارت احتیاطی مانند؛ کمیته بال، صندوق بین المللی پول، بانک توسعه آسیایی و بانک جهانی، در طول زمان الزامات خاصی را در ارتباط با کفایت سرمایه^۱، تدوین و مطرح کرده اند. انتظار می رود که تدوین این ضوابط و استانداردها به افزایش سلامت و ثبات بانکها در کشورهای مختلف جهان بینجامد.

^۱ - Capital Adequacy

سرمایه رکن مهمی از پشتوانه مالی هر بانک است که به بانک اجازه می دهد هنگام رویارویی با مشکلات کلان اقتصادی توانایی باز پرداخت بدهی های خود را داشته باشد. امروزه جهت ارزیابی وضعیت مالی بانکها و مؤسسات اعتباری از یکسری معیارهای کمی استفاده می شود که نسبت کفایت سرمایه^۱ در میان آنها از اهمیت خاصی برخوردار است. پس از معرفی نسبت کفایت سرمایه توسط کمیته بال به بانکهای کشورهای مختلف، تحقیقات متنوعی در این زمینه توسط کارشناسان امر پیرامون اثرات حفظ و رعایت حداقل نسبت کفایت سرمایه بر عملکرد بانکها، در کشورهای مختلف صورت پذیرفته است. طبق نتایج اکثر این تحقیقات، مشخص شده که این نسبت از تغییرات در سایر متغیرهای مالی یک بانک تأثیر پذیرفته و همچنین بالعکس، می تواند بر این متغیرها و در نتیجه بر رفتار کلی یک بانک تأثیرگذار باشد. در نتیجه، شناسایی متغیرها و عوامل مؤثر بر این نسبت و آگاهی از شدت و جهت ارتباط میان آنها، می تواند کمک شایانی به مدیریت بانک در جهت بهبود نسبت کفایت سرمایه نماید.

۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق

معیارهای کمی مهم جهت ارزیابی وضعیت مالی یک بانک، عبارتند از :

- (۱) کفایت سرمایه (نسبت کفایت سرمایه درجه یک و نسبت کفایت سرمایه پایه)
- (۲) کیفیت دارایی ها و ساختار مالی بانک (نسبت مطالبات سررسید گذشته به کل دارایی های بانک و نسبت تسهیلات کوتاه مدت اعطایی به کل دارایی های بانک)
- (۳) سودآوری (نسبت بازده کل دارایی ها^۲، نسبت بازده حقوق صاحبان سهام^۱، نسبت بازده سرمایه در گردش^۲، نسبت سود عملیاتی به هزینه عملیاتی، نسبت کل هزینه ها به کل درآمدها و نسبت سود خالص سرانه^۲ بر حسب تعداد کارکنان)

^۱- Capital Adequacy Ratio (CAR)

^۲- Return On Assets (ROA)

۴) نقدینگی^۴ (نسبت دارایی های نقد به کل دارایی ها، نسبت سپرده های مدت دار به کل دارایی ها و نسبت تسهیلات اعطایی به کل سپرده ها)

۵) حساسیت عملیات به مخاطرات بازار^۵ (وضعیت باز ارزی، تطابق زمانی سررسید دارایی ها و بدهی ها^۶ و حجم سپرده های کوتاه مدت دیداری)

۶) سایر معیارهای اساسی (تغییرات رشد اقتصادی کشور، نسبت کسری بودجه به تولید ناخالص داخلی و نوع اظهارنظر حسابرس مستقل و بازرس قانونی)

به عقیده اکثریت کارشناسان حوزه بانکی، کفایت سرمایه از جمله مهمترین این معیارها برای ارزیابی وضعیت مالی یک بانک می باشد. در حال حاضر بسیاری از بانکهای جهان برای دستیابی به نسبت مزبور ناگزیر از افزایش سرمایه یا تغییر در ترکیب دارایی ها و بدهی های خود می باشند و در این ارتباط از روشهایی نظیر کاهش ریسک اعتبارات بین بانکی، فروش دارایی های با ضرایب ریسک بالا، فروش اوراق بهادار و نظایر آن استفاده می کنند. بعبارت دیگر؛ تصور می شود که هرگونه تغییر در میزان نسبت کفایت سرمایه یک بانک، احتمالاً بر سایر متغیرهای مالی آن بانک و در نتیجه بر عملکرد کلی آن تأثیر خواهد گذاشت و بالعکس. بعنوان مثال؛ طبق مبانی تئوری مالی، از آنجا که افزایش سودآوری بانکها منجر به بهبود وضعیت سرمایه پایه آنها خواهد شد، لذا چنین به نظر می رسد که باعث افزایش نسبت کفایت سرمایه آنها نیز خواهد شد. یا اینکه، افزایش ریسک پرتفوی دارایی های یک بانک، احتمالاً باعث کاهش نسبت کفایت سرمایه آن خواهد شد. یا اینکه، بانکهای کوچکتر در مقایسه ی با بانکهای بزرگتر، اولاً؛ بدلیل موقعیت ضعیف اعتباریشان و ثانیاً؛ بدلیل پرتفوی دارایی های ریسکی تر (بدلیل تنوع کمتر دارایی ها)، نیاز به نسبت کفایت سرمایه بالاتر دارند.

^۱ - Return On Equity (ROE)

^۲ - Return On Working Capital

^۳ - Per Capital Net Income

^۴ - Liquidity

^۵ - Market Risk

^۶ - Duration

تردیدی نیست که یکی از ضروریات ورود به بازارهای جهانی و عضویت در سازمانهایی مانند سازمان تجارت جهانی، داشتن نظام بانکی کارآمدی است که بتواند با دقت، سرعت و با استفاده از فناوری اطلاعات، هم سطح با بانکهای پیشرفته در این بازارها وارد شده و زمینه تجارت کارآمد را برای تولید کنندگان و مصرف کنندگان داخلی فراهم سازد. لذا، در طرح ساماندهی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران نیز بانک مرکزی موظف گردیده در زمینه اصلاح و سالم سازی ساختارهای مالی بانکها و بویژه در مورد نسبت کفایت سرمایه، در حد استانداردهای بین المللی، اقدامات لازم را انجام دهد.

بنابراین؛ از آنجا که اولاً؛ نسبت کفایت سرمایه از جمله مهمترین شاخصهای کمی برای ارزیابی عملکرد بانکها و مؤسسات اعتباری است و ثانیاً؛ دستیابی به حداقل نسبت کفایت سرمایه تعیین شده، بعنوان نشانه ای از موقعیت اعتباری^۱ بانکها تلقی می شود و همچنین از جنبه های گوناگون عملکرد آن (مثل تغییرات در ریسک پرتفوی، سودآوری، اندازه و...) تأثیر می پذیرد و بر آنها تأثیر نیز می گذارد، به نظر می رسد که می بایست توجه لازم را بدان مبذول داشته و راهکارهای مناسب را جهت بهبود آن اندیشید. بطوریکه هم به حداقل استاندارد اعلام شده دست یافت تا موجب حفظ موقعیت رقابتی بانک گردد و هم از سایر اثرات مثبت آن بر عملکرد بانک، مثل افزایش کارایی، بهره جست.

^۱ - Credit Position

۱-۳- اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق عبارت است از:

((بررسی وجود یا عدم وجود رابطه بین نسبت کفایت سرمایه با برخی متغیرهای مالی

در سیستم بانکی ایران))

و اهداف خاص آن به شرح زیر می باشد:

- ۱- بررسی شدت و جهت تأثیر نسبت ریسک اعتباری^۱ بر نسبت کفایت سرمایه در بانکهای ایران.
- ۲- بررسی شدت و جهت تأثیر نسبت سودآوری^۲ بر نسبت کفایت سرمایه در بانکهای ایران.
- ۳- بررسی شدت و جهت تأثیر اندازه^۳ بر نسبت کفایت سرمایه در بانکهای ایران.
- ۴- بررسی شدت و جهت تأثیر نسبت سپرده به تسهیلات^۴ بر نسبت کفایت سرمایه در بانکهای ایران.
- ۵- مقایسه وضعیت مالی بانکهای دولتی و خصوصی ایران با توجه به میانگین هر یک از متغیرهای مالی برآوردشده در هر یک از دو گروه نمونه.
- ۶- آشنایی با تجربیات بانکهای دیگر کشورها (که در این تحقیق بانکهای آمریکایی و هندی مطالعه شده است) در رویارویی با الزام کفایت سرمایه.

^۱ - Credit Risk Ratio
^۲ - Profitability Ratios
^۳ - Size
^۴ - Deposit to Facilities Ratio

۱-۴- فرضیات تحقیق

در این تحقیق فرضیات زیر مورد آزمون قرار گرفته است:

فرضیه (۱): بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت ریسک اعتباری رابطه وجود دارد.

فرضیه (۲): بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سودآوری رابطه وجود دارد.

فرضیه (۳): بین نسبت کفایت سرمایه و اندازه رابطه وجود دارد.

فرضیه (۴): بین نسبت کفایت سرمایه و نسبت سپرده به تسهیلات رابطه وجود دارد.

۱-۵- روش تحقیق

این تحقیق از نوع همبستگی بوده و جهت آزمون فرضیات، از روشهای آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون یک متغیره و چند متغیره استفاده شده است. مدل کلی رگرسیون برآورد شده از نوع مدل رگرسیون چند متغیره می باشد. در این راستا، ابتدا مقدار نسبت کفایت سرمایه و همچنین متغیرهای مالی مورد مطالعه، برای هر یک از بانکهای دولتی و خصوصی داخل کشور ایران طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۷۹ با استفاده از فرمول استاندارد آنها محاسبه شده است. سپس با استفاده از روشهای آماری فوق الذکر، وجود یا عدم وجود رابطه بین هر یک از متغیرهای مالی مورد مطالعه و نسبت کفایت سرمایه، برای کل نمونه مورد نظر و همچنین برای هر گروه نمونه (بانکهای دولتی و خصوصی به تفکیک) مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مورد نیاز برای انجام محاسبات مربوطه، از صورتهای مالی سالانه و حسابرسی شده بانکهای نمونه، اخذ گردیده است.

۱-۶- ابزار گردآوری داده ها

داده های این تحقیق شامل اطلاعات مشاهده شده^۱ است که از طریق مراجعه به صورتهای مالی اساسی و حسابرسی شده بانکها گردآوری شده است.

^۱ - Observational Data

۱-۷-۱- قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی، موضوعی)

۱-۷-۱-۱- قلمرو زمانی تحقیق:

قلمرو زمانی تحقیق از سال ۱۳۷۹ تا پایان سال ۱۳۸۴ (شش دوره) می باشد. علت انتخاب دوره زمانی مذکور این بوده که بانکهای خصوصی کشور از اواخر سال ۱۳۷۸ و ابتدای سال ۱۳۷۹ فعالیت خود را آغاز کرده اند. لذا اطلاعات مالی آنها جهت هرگونه بهره برداری، از پایان سال ۱۳۷۹ به بعد در دسترس می باشد.

۱-۷-۲- قلمرو مکانی تحقیق:

قلمرو مکانی تحقیق شامل بانکهای دولتی و خصوصی فعال در سیستم بانکی کشور ایران می باشد.

۱-۷-۳- قلمرو موضوعی تحقیق:

قلمرو موضوعی تحقیق شامل حوزه بانکداری، مدیریت مالی و ریسک بوده و تا حدودی از مباحث رفتاری و علت سنجی (بررسی تأثیر متغیرهای مالی بانکها بر میزان نسبت کفایت سرمایه آنها و همچنین بررسی تأثیر تغییرات نسبت کفایت سرمایه بانکها بر رفتار آنها) نیز استفاده می شود. در این راستا، نسبت کفایت سرمایه و همچنین متغیرهای مالی مورد مطالعه شامل؛ نسبت ریسک اعتباری، نسبت سودآوری، اندازه و نسبت سپرده به تسهیلات برای بانکهای نمونه و در سالهای معین محاسبه شده و روابط میان متغیر وابسته (در این تحقیق نسبت کفایت سرمایه) با سایر متغیرهای مستقل (سایر متغیرهای مالی مورد مطالعه) بررسی می گردد. همچنین تأثیر بکارگیری الزام رعایت حداقل نسبت کفایت سرمایه بر رفتار و عملکرد بانکهای مستقر در کشورهای آمریکا و هند نیز مطالعه و بررسی شده است.

۱-۸- تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

۱-۸-۱- نسبت کفایت سرمایه^۱:

نسبت کفایت سرمایه عبارت است از نسبت سرمایه پایه بانک (سرمایه درجه یک بعلاوه سرمایه درجه دو) به دارایی های موزون شده بر حسب ریسک. بنا به اعلام نظر کمیته بال این نسبت نباید از ۸ درصد کمتر باشد.

۱-۸-۲- نسبت ریسک اعتباری^۲:

نسبت ریسک اعتباری بانکها از طریق تقسیم مجموع دارایی های موزون شده بر حسب ریسک، بر کل دارایی های بانک محاسبه شده است.

۱-۸-۳- نسبت سودآوری^۳:

با توجه به ساختار مالی خاص بانکها، از نسبت بازده کل دارایی ها^۴ بعنوان شاخصی کمی برای اندازه گیری نسبت سودآوری استفاده شده است. این شاخص از تقسیم سود خالص بعد از مالیات بانک بر مجموع دارایی های آن بدست می آید.

۱-۸-۴- اندازه^۵:

جمع کل دارایی های هر بانک که در ترازنامه سالانه آن منعکس می گردد، ملاک اندازه آن قرار گرفته است.

۱-۸-۵- نسبت سپرده به تسهیلات^۶:

نسبت مزبور از تقسیم کل سپرده ها به کل تسهیلات هر بانک محاسبه شده است.

^۱ - Capital adequacy ratio (CAR)

^۲ - Credit Risk Ratio

^۳ - Profitability Ratio

^۴ - Return on Assets (ROA)

^۵ - Size

^۶ - Deposit to Facilities ratio

فصل دوم:

ادبیات موضوع و

پیشینه تحقیق